
DERINAME STUDIJAS/MOKSLĄ IR DARBĄ: rekomendacijos pilnamečiams moksleiviams ir studentams

Dirbantiems pilnamečiams moksleiviams ir studentams iš esmės taikomi bendrieji darbo sutarties sudarymo ir vykdymo reikalavimai. Tačiau yra ir tam tikros išimtys.

Darbo sutartis

Tai – pats pirmasis tavo žingsnis

Darbo sutartis – tai Tavo ir darbdavio susitarimas, pagal kurį Tu įsipareigoji būdamas pavaldus darbdaviui ir jo naudai atlikti darbo funkciją, o darbdavys įsipareigoja už tai Tau mokėti darbo užmokestį.

Atmink, kad darbo sutartis sudaroma raštu dviem egzemplioriais, iš kurių vienas tenka Tau. Tik sudaręs rašytinę darbo sutartį gali pasinaudoti įstatymuose numatytais garantijomis.

Nelegalus darbas

Kas yra nelegalus darbas? Jeigu klausai darbdavio nurodymų, jo naudai atlieki darbą, už kurį pažadėtas atlygis, bet neturi rašytinės darbo sutarties, dirbi nelegaliai.

Jei esi priimtas bandomajam laikotarpiui, tačiau nepasirašei darbo sutarties – dirbi nelegaliai. Net jei dirbi ar esi išbandomas vos vieną dieną.

Darbdavys taip pat privalo apie Tavo darbo pradžią informuoti Sodrą. Būtinai pasidomėk, ar darbdavys tai padarė – kad neliktumei be socialinio draudimo, kuris labai svarbus ligos atveju.

Dirbant nelegaliai Tavęs negina darbo įstatymai, darbdavys gali Tave apgauti nesumokėdamas atlygio, o susirgus ar įvykus nelaimingam atsitikimui darbe Tavo gydymo išlaidų niekas nekompensuos.

Dirbti nelegaliai draudžia Lietuvos Respublikos įstatymai.

Jei esi verčiamas dirbti nelegaliai – pranešk Valstybinei darbo inspekcijai!

Kokias darbo sutartis gali sudaryti?

Darbo sutartys gali būti kelių rūšių:

neterminuota – tai įprasta darbo sutartis, sudaroma neapibrėžtam laikui;

terminuota – darbo sutartis, sudaroma tam tikram laikui arba tam tikrų darbų atlikimo laikui;

laikinojo darbo – kai darbas atliekamas laikinojo įdarbinimo įmonės (darbdavio) nurodyto asmens naudai;

pameistrystės – kai darbo vietoje siekiama įgyti profesijai reikalingą kvalifikaciją;

projektinio darbo – terminuota darbo sutartis konkrečiam projekto rezultatui pasiekti;

darbo vietos dalijimosi – kai dėl vienos darbo vietos dalijimosi susitaria du darbuotojai;

darbo keliems darbdaviams – ta pati darbo funkcija atliekama keliems darbdaviams;

sezoninio darbo – darbo sutartis, sudaroma sezoniniams darbams atlikti.

Dėl ko privalai susitarti darbo sutartyje?

Su savo darbdaviu privalu susitarti dėl šių būtinųjų darbo sutarties sąlygų: darbo funkcijos (kokį dirbsi darbą, kokias eisi pareigas), darbo apmokėjimo (mėnesio algos ar valandinio atlygio) ir darbovietės (konkretaus veiklos padalinio).

Tai pat svarbu susitarti dėl: darbo sutarties rūšies; darbo laiko normos ir režimo (darbo dienos, darbo savaitės trukmės, darbo laiko pasiskirstymo per darbo savaitę); darbo pradžios datos. Jeigu dirbsi nekvalifikuotą darbą „įprastu“ 40 val. per savaitę darbo laiku, darbo užmokestis negali būti mažesnis nei Vyriausybės nustatyta minimali mėnesinė alga arba minimalus valandinis atlygis. Už kvalifikuotą darbą darbo užmokestis privalo būti didesnis nei minimalioji alga.

Įsitikink, kad gerai supratai darbo sutarties sąlygas

Žinok, kad darbo sutartį privalote pasirašyti tiek Tu, tiek darbdavys ar jo įgaliotas asmuo. Ir darbdaviui, ir Tau privalu vykdyti darbo sutartį nuo pat jos pasirašymo. Todėl prieš pasirašydamas darbo sutartį, būtinai perskaityk visas jos sąlygas ir įsitikink, kad su visomis sutinki.

Jeigu darbo sutarties sąlygos neaiškios – prašyk būsimą darbdavį jas patikslinti.

Atidžiai susipažink su darbo tvarkos taisyklėmis, savo pareigybės aprašymu, kolektyvine sutartimi.

Nepradėk dirbti, kol nesi instruktuoatas, kaip darbą atlikti saugiai

Apie darbo sutarties sudarymą ir priėmimą į darbą darbdavys privalo pranešti Sodrai mažiausiai prieš vieną darbo dieną iki numatytos darbo pradžios, todėl dirbti gali pradėti ne anksčiau kaip kitą dieną, kai sudaryta darbo sutartis ir tik tada kai darbdavys Tave pasirašytinai supažindino su darbo sąlygomis, tvarką darbovietėje nustatančiomis darbo teisės normomis, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais ir instruktavo, kaip saugiai atlikti pavestą darbą (ir Tu viską labai gerai supratai ir įsidėmėjai!).

Bandomasis laikotarpis

Siekiant patikrinti, ar Tu tinka sutartam darbui, taip pat ar sutartas darbas tinka Tau, sudarant darbo sutartį su darbdaviu galite sutarti dėl išbandymo. Išbandymo terminas negali būti ilgesnis negu 3 mėnesiai ir jį pratęsti draudžiama. Pripažinęs, kad išbandymo rezultatai nepatenkinami, darbdavys iki išbandymo termino pabaigos gali priimti sprendimą nutraukti darbo sutartį, apie tai raštu įspėjęs Tave prieš 3 darbo dienas iki darbo sutarties pasibaigimo, nemokėdamas išieitinės išmokos. Tu taip pat gali per išbandymo terminą nutraukti darbo sutartį, apie tai raštu įspėjęs darbdavį prieš 3 darbo dienas. Šį įspėjimą gali atšaukti ne vėliau kaip kitą darbo dieną po jo pateikimo. Tavo pateiktas ir neatšauktas įspėjimas pabaigia darbo sutartį.

Jei dirbi ir mokaisi ar studijuoji, Tau taikomos tam tikros išimtys

Galima dirbti ne visą darbo laiką

Atsižvelgiant į tai, kad Tu derini ir mokslą, ir darbą, su darbdaviu galite susilygti dėl ne viso darbo laiko taikymo.

Ne visas darbo laikas reiškia, kad dirbsi mažiau nei 8 valandas per dieną ir / ar 40 valandų per savaitę. Tokio darbo laiko sąlyga gali būti įrašyta darbo sutartyje Tave priimant į darbą (sudarant darbo sutartį) arba vėliau (pakeičiant darbo sutartį).

Ne visas darbo dienos arba darbo savaitės darbo laikas nustatomas Tavo ir darbdavio susitarimu (reikia abiejų sutikimo). Jei dirbsi ir ne visą darbo laiką, nebus jokių ribojimų nustatant kasmetinių atostogų trukmę, apskaičiuojant darbo stažą, skiriant į aukštesnes pareigas, tobulinant kvalifikaciją, taip pat nebus ribojamos kitos darbo teisės, palyginti su darbuotojais, kurie dirba tokį patį ar lygiavertį darbą viso darbo laiko sąlygomis, atsižvelgiant į darbo stažą, kvalifikaciją ir kitas aplinkybes. Už darbą ne viso darbo laiko sąlygomis Tau mokės proporcingai dirbtam laikui arba atliktam darbui.

Suteikiamos mokymosi atostogos

Jeigu mokaisi pagal formaliojo švietimo programas, pagal šias programas vykdančių švietimo tiekėjų pažymas Tau suteikiamos tokios mokymosi atostogos:

- 1) eiliniams egzaminams pasirengti ir laikyti – po 3 kalendorines dienas kiekvienam egzaminui;
- 2) įskaitoms pasirengti ir laikyti – po 2 kalendorines dienas kiekvienai įskaitai;
- 3) laboratoriniams darbams atlikti ir konsultuotis – tiek dienų, kiek nustatyta mokymo planuose ir tvarkaraščiuose;
- 4) diplominiam (bakalauro, magistro) darbui ar daktaro disertacijai ar meno projektui baigti ir ginti – 30 kalendorinių dienų;
- 5) valstybiniais (baigiamiesiems) egzaminams pasirengti ir laikyti – po 6 kalendorines dienas kiekvienam egzaminui.

Taigi, pateikęs pažymą dėl egzaminų, įskaitų laikymo bei jų laikymo datų, turėsi teisę pasinaudoti numatytos trukmės mokymosi atostogomis. Darbdavys, įvertinęs tokių atostogų tikslą, turės jas suteikti. Paminėtina, kad Tu gali tartis ir dėl kitokios, Tavo padėtį gerinančios, mokymosi atostogų suteikimo tvarkos.

Jeigu dalyvauji neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose, Tau informavus darbdavį ne anksčiau kaip prieš 20 darbo dienų suteikiamos iki 5 darbo dienų per metus mokymosi atostogos dalyvauti šiose programose.

Mokymosi atostogų darbdavys Tau neprivalo apmokėti, nebent su juo susitartumėte kitaip arba jeigu Tavo darbo santykiai su darbdaviu tęsiasi ilgiau negu 5 metus, tuomet už mokymosi atostogas, susijusias su Tavo kvalifikacijos kėlimu, trunkančias iki 10 darbo dienų per vienus darbo metus, paliekama ne mažiau kaip pusė Tavo vidutinio darbo užmokesčio.

Kasmetines atostogas galima derinti prie mokymosi reikmių

Darbdavys privalo tenkinti Tavo prašymą suteikti kasmetines atostogas, jeigu mokaisi nenutraukdamas darbo, derindamas kasmetines atostogas prie egzaminų, įskaitų laikymo, diplominio (bakalauro, magistro) darbo rengimo, laboratorinių darbų ir konsultacijų laiko.

Valstybinė darbo inspekcija konsultuoja:

I-IV: nuo 9 val. iki 16 val., V: nuo 9 val. iki 15 val.; pertrauka – nuo 12 val. iki 13 val.

(8 5) 213 9772 ir **Facebook'e**

Taip pat galite siųsti elektroninius paklausimus, kurių formą rasite interneto svetainėje www.vdi.lt